

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **PaedDr. L. R.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje,** odbor životního prostředí, se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 8. 2013, č. j. JMK 93741/2013 a ze dne 2. 9. 2013, č. j. JMK 100658/2013, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 10. 2015, č. j. 30 A 102/2013 – 248,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 19. 8. 2013, č. j. JMK 93741/2013, žalovaný potvrdil rozhodnutí Magistrátu města Brna, odboru vodního a lesního hospodářství a zemědělství ze dne 25. 3. 2013, č. j. MMB/0098166/2013, že žalobkyně není účastníkem řízení ve věci dodatečného povolení stavby vodního díla – vrtané studny na pozemku p. č. 998/10 v k. ú. Starý Lískovec zahájeného dne 13. 2. 2013 na základě žádosti občanského sdružení TJ TATRAN Starý Lískovec. Žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 2. 9. 2013, č. j. JMK 100658/2013, žalovaný rozhodl v odvolacím řízení proti rozhodnutí Magistrátu města Brna, odboru vodního a lesního hospodářství a zemědělství ze dne 13. 5. 2013, č. j. MMB/00169133/2012, ve věci dodatečného povolení stavby vodního díla – vrtané studny na pozemku p. č. 998/10 v k. ú. Starý Lískovec a povolení k nakládání s vodami – odběru podzemní vody z této vrtané studny.

II.

[2] Žalobkyně podala proti výše uvedeným rozhodnutím žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) a požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Poté, co krajský soud tuto žádost zamítl usnesením ze dne 15. 5. 2014, č. j. 30 A 102/2013 – 103, zaplatila postupně dne 24. 6. 2014, dne 27. 6. 2014, dne 7. 10. 2014 a dne 31. 10. 2014 soudní poplatek a zároveň dne 30. 9. 2014 opětovně požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Výrokem II. usnesení ze dne 8. 10. 2015, č. j. 30 A 102/2013 – 248, (dále jen „napadené usnesení“) krajský soud zamítl novou žádost o osvobození od soudních poplatků a výrokem III. téhož usnesení zamítl i žádost žalobkyně o ustanovení advokáta. Opětovně zhodnotil její osobní a majetkové poměry, přihlédl k jejímu zhoršenému zdravotnímu stavu a uzavřel, že stěžovatelka má dostatečné příjmy, které neodůvodňují, aby byla osvobozena od soudních poplatků. Krajský soud zároveň zamítl výrokem I. napadeného usnesení návrh žalobkyně na přerušení řízení, neboť žalobkyně neprokázala existenci zákonných důvodů pro tento postup.

III.

[3] Žalobkyně (stěžovatelka) podala kasační stížnost proti výroku II. a III. napadeného usnesení. Namítla, že krajský soud nevyhodnotil její argumenty o její finanční a zdravotní situaci, které jí znemožňují hradit služby advokáta. Je tudíž znevýhodněná oproti žalovanému. Rozhodnutí krajského soudu je tudíž nespravedlivé a diskriminační.

[4] V podání ze dne 26. 11. 2015 stěžovatelka namítla, že krajský soud nevzal v potaz její evidenci na úřadu práce až do listopadu 2014, během které pobírala zanedbatelnou výši podpory. Uvedla, že je sice majitelkou nemovitostí, ale tyto nemovitosti jsou staré a vyžadují opravy, na které stěžovatelka nemá finanční prostředky. S vlastnictvím nemovitostí jsou spojené i další náklady na pojištění, opravy či nový bojler. Krajský soud rovněž nepřihlédl k tomu, že stěžovatelka platí výživné své dceři, které italské úřady odpírají vyplatit sirotčí důchod; cesty do Itálie v této souvislosti stály stěžovatelku mnoho peněz. Stěžovatelka uhradila soudní poplatek z půjčky. Stěžovatelka vlastní sochu, kterou úřady bez jejího vědomí prohlásily za nemovitou kulturní památku, což stálo stěžovatelku mnoho peněz. Bez právní pomoci je stěžovatelka znevýhodněna oproti žalovanému, jehož právníci jsou placeni z veřejných peněz. Stěžovatelka se také vyjádřila k výroku I. kasační stížností napadeného usnesení, byť s vědomím, že tento výrok kasační stížností nelze napadnout, a zmínila okolnosti týkající se věci samé.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti netrval na povinném zastoupení advokátem, jelikož tuto povinnost má dle § 105 odst. 2 s. ř. s. stěžovatel jen tehdy, směřuje-li kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu podaném ve věci samé či o jiném návrhu, jenž je spojen s poplatkovou povinností (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j 1 As 196/2014 - 19).

[6] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost **není** důvodná.

[7] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno*. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát*.

[8] Z uvedených ustanovení vyplývá, že vedle samotné žádosti účastníka řízení je primárním předpokladem pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení, že žadatel nemá dostatečné prostředky a jejich nedostatečnost prokáže. Nestačí pouhé tvrzení účastníka o tíživosti jeho finanční situace, je nezbytné toto tvrzení též prokázat. Nejvyšší správní soud např. v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, vyslovil, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.

[9] V nyní posuzované věci krajský soud zamítl žádost stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce nejprve usnesením ze dne 15. 5. 2014, č. j. 30 A 102/2013 – 103. Stěžovatelka vzápětí uhradila soudní poplatek za žalobu ve výši 6.000 Kč, a to postupně ve čtyřech splátkách (viz výše). Následně opětovně požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta. Na tomto místě je vhodné připomenout, že krajský soud by nemohl stěžovatelce vrátit již zaplacený poplatek, i kdyby nyní shledal, že v mezidobí se její majetkové poměry natolik zhoršily, že by to bylo důvodem pro osvobození od soudního poplatku. Zhodnocení majetkové situace stěžovatelky je nicméně podstatné zejména pro rozhodování o její žádosti o ustanovení zástupce.

[10] Podstatou osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce na náklady státu je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením jeho práva na přístup k soudu. Soudní řád správní nevymezuje objektivní kritéria pro posuzování množství prostředků žadatele o osvobození od soudních poplatků. Tíživost jeho majetkových poměrů je tak věcí úvahy soudu. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu vyložil v usnesení ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, že při úvaze o splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků vychází soud nejen z finanční hotovosti, jíž žadatel disponuje, ale bere v úvahu i jeho celkové majetkové poměry včetně vlastnictví nemovitostí.

[11] Krajský soud se řídil shora uvedenými kritérii. Při posuzování majetkových poměrů stěžovatelky vycházel z údajů, které mu poskytla sama stěžovatelka ve vyplněném formuláři „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ a z četných listin, které ke své žádosti předložila. Na základě hodnocení stěžovatelkou doložených či deklarovaných příjmů, majetku, výdajů i dluhů pak uzavřel, že důvody pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce nejsou v daném případě dány ani u stěžovatelčiny opakované žádosti. Nejvyšší správní soud se s těmito závěry ztotožnil.

[12] Krajský soud vzal za prokázané, že stěžovatelka nyní pobírá starobní důchod ve výši 9075 Kč měsíčně, a dále má příjem z pronájmu nemovitostí, měsíční příjem

stěžovatelky činí tudíž přinejmenším 18 000 Kč. Krajský soud přihlédl ke skutečnosti, že stěžovatelka je vlastníkem následujících nemovitostí: kat. úz. S. L. p. č. 453 – RD K. 83, p. č. 454/1, 454/2 – zahrada, p. č. 451, 452 – RD K. 85+87, kat. úz. V. p. č. 76, 236, 237, 238/1+2+3 – RD V. 63. Jako nemovitost sloužící k bydlení využívá pouze rodinný dům K. 83. RD na ulici K. 85 a 87 stěžovatelka částečně pronajímá. Jak sama uvedla, vlastní stěžovatelka také cennou věc – sochu sv. Jana Nepomuckého v hodnotě 120.000 Kč. Krajský soud vzal v potaz i stěžovatelčiny četné závazky, zdravotní stav a náklady spojené s bydlením, což vše stěžovatelka prokazovala množstvím dokladů. Krajský soud přihlédl i k tomu, že stěžovatelka platí výživné své dceři.

[13] V napadeném usnesení krajský soud přezkoumatelně zdůvodnil, jaké skutečnosti při svém rozhodování zohlednil a jaké závěry z nich učinil. Stěžovatelka sice není zaměstnána, neprovozuje živnost, pobírá starobní důchod a splácí několik půjček měsíčně, na druhou stranu však nelze odhlédnout od toho, že vlastní i shora vymezené nemovitosti, které jsou, jak sama uvedla, zdrojem jejích příjmů, a dále též velmi cennou sochu. K vlastnictví a výnosu z vlastnictví nemovitosti se vyjádřil rozšířený senát v usnesení ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, když vyslovil, že vlastnictví nemovitosti je jedním z hledisek, z nichž lze usuzovat na majetkové poměry, jakož i na prostředky, jimiž účastník disponuje. Z vlastnictví jedné či více nemovitostí lze vyvodit, že účastník má prostředky, z nichž tyto nemovitosti udržuje, či dokonce, že z těchto nemovitostí má určitý výnos. Tak tomu je i v nyní posuzovaném případě, kdy stěžovatelka vlastněné nemovitosti částečně pronajímá.

[14] V této souvislosti krajský soud poukázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2012, č. j. 2 As 136/2012 – 19, kterým Nejvyšší správní soud potvrdil usnesení krajského soudu, kterým soud neosvobodil stěžovatelku od soudních poplatků za situace, kdy její měsíční příjem sestával ze starobního důchodu ve výši 7.565 Kč a z dalšího příjmu ve výši 5.870 Kč, tj. stěžovatelčina příjmová situace byla méně příznivá, než je tomu v nyní projednávané věci.

[15] Za této situace krajský soud správně uzavřel, že stěžovatelčiny poměry neodůvodňují přiznání osvobození od soudního poplatku. Jelikož splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků je podmínkou pro ustanovení zástupce z řad advokátů, krajský soud zcela v souladu se zákonem zamítl i tento návrh stěžovatelky. Nadto, jak bylo uvedeno výše, stěžovatelka již uhradila soudní poplatek za podanou žalobu. Ani nezastoupení advokátem bez dalšího nepředstavuje překážku projednatelnosti žaloby.

[16] Nejvyšší správní soud pro úplnost uvádí, že se majetkovou situací stěžovatelky v souvislosti s naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků v nedávné době opakovaně zabýval s obdobným výsledkem jako v nyní projednávané věci (srov. rozsudky ze dne 28. 1. 2016, č. j. 8 As 168/2015 – 24 a ze dne 8. 9. 2014, č. j. 8 As 80/2014 – 24, nebo usnesení ze dne 29. 6. 2015, č. j. 7 As 66/2015 – 68). Z dokumentů založených ve spise přitom nevyplývá, že by se majetkové poměry stěžovatelky v mezidobí zásadním způsobem změnily.

[17] Krajský soud tedy posoudil nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce v souladu se zákonem. Nejvyšší správní soud proto zamítl kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. Zbývá doplnit, že po právní moci tohoto rozsudku bude pokračovat řízení o žalobě před krajským soudem, neboť stěžovatelka již

dříve splnila poplatkovou povinnost a zastoupení zástupcem není obligatorní podmínkou řízení o žalobě.

[18] Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 *a contrario* ve spojení § 120 s. ř. s.). Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.), soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. února 2016

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu